

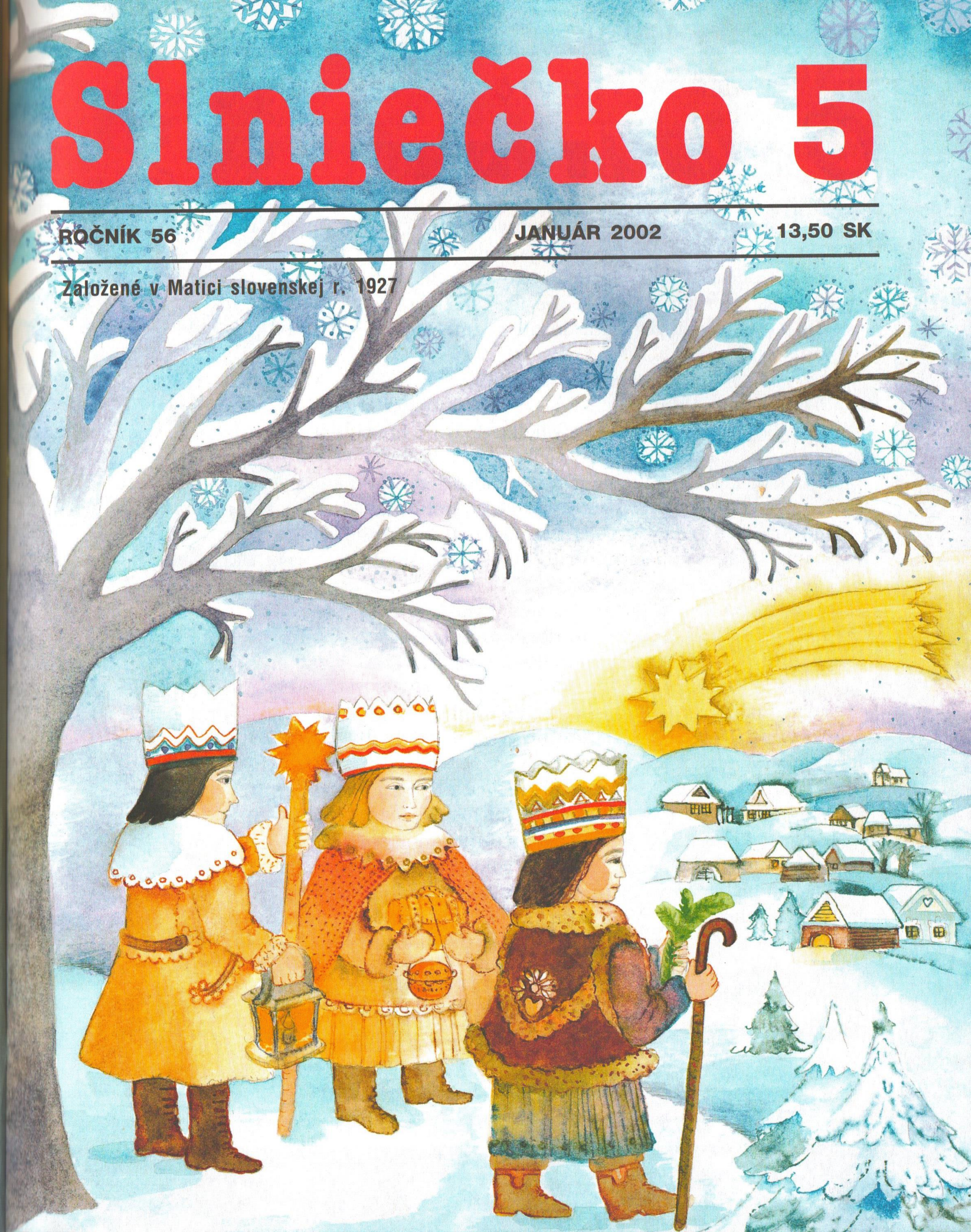
Slniečko 5

ROČNÍK 56

JANUÁR 2002

13,50 SK

Založené v Matici slovenskej r. 1927

JOZEF PAVLOVIČ

O zlatej rybke

Moje levanduľové mydlo je obožľivná ryba. Nie raz sa mi vyšmykla z rúk a ja som ju naháňal po kúpeľni. Žije však viac na suchu ako na vode. Preto táto ryba nerastie ako z vody. To je však zbytočné pripomínať. Že žiadne mydlo nerastie, ale sa znižuje, vie každý malý chlapec.

Ja som však tomu rád. Možno sa mi jedného dňa zmenší na hybkú zlatú rybkú.

Vzal som svoje vymydlené žlté mydielko do rúk a hovorme mu:

„Vieš, zlatá rybka, ja nemám na kúpalisko ďaleko. Hneď pod oknami máme jazero. Čo však z toho, keď sa v ňom už roky nedá kúpať. Hrôza, aká je v ňom špinavá voda. Taká, až zapácha. Veru, želim by som si, aby toto jazero bolo čisté ako kedysi.“

Ako tak tú rybkú hladím mokkými rukami, zrazu sa vymrštila. Vyletela oknom a čľup doprostred jazera.

Na druhý deň sa pred našim domom pristavovali ľudia. Hlasito sa čudovali:

„Je neuveriteľné, aké je dnes naše jazero čisté. A ako zvláštne levanduľovo vonia. Tuším by sa v ňom dalo aj dobre zaplávať.“

Všetci, čo okolo nás prechádzali, mali v očiach radosť, iba mne sedel na čele mrak a nechcel z neho odplávať. Veď mojej zlatej rybke už niet, ona sa v tej hĺbke utopila. No ešte predtým vyumývala svojím voňavým telom špinavú hladinu. Bola taká zlatá, že splnila moje najvrúcnejšie želanie. Aj za tú najvyššiu cenu.

JOZEF PAVLOVIČ

Pytliak

Bol raz jeden had, ktorý sa dal na pytliactvo. Našiel totiž v žite zahodenú pušku. Bola v žalostnom stave, nemala mušku ani kohútik.

Had s puškou na chrbte sa priplazil až k zajačikovi a jedovato sipiac naňho namieril. Bezbranný zajac nevedel, že tá hrozná, hrozne hrdzavá puška už dávno dostrieľala. Tak veľmi sa zľakol jedovatého hada a vražednej zbrane, že namieste odpadol.

Takýmto spôsobom had pripravil pole o nejedného zajaca.

„Keď to takto pôjde ďalej, my poľovníci nebudeme mať na čo poľovať,“ povedal jeden z nich. Nepozorovane vzal nebezpečnému hadovi pušku a prehodil ju cez tri polia do kukurice.

Hľadal had svoju pušku v žite, jačmeni i v raži, no všetka snaha márna.

„Nič to, skúsím nový spôsob poľovania,“ skrsla mu spásonosná myšlienka. „Načože mám taký dlhý chvost? Zajace budem chytáť do oka.“ A ľahol si krížom cez chodník a spravil zo seba slučku.

Hopká zajko po chodníku, hopká a tu sa pred ním zjaví veľký kruh. Začal sa očividne sťahovať okolo jeho hlavy. Zajacovi sa to nezdá, a tak pohotovo uskočí. Had potiahol slučkou tak silno, až si urobil v strede tela uzol. Taký silný, že ho nie a nie rozviazať.

Zajac sa mu smeje. Z bezpečnej diaľky vraví zákernému plazovi:

„Dobre ti tak. Dlho si ty budeš pamätať, ako si namiesto mňa chytil sám seba. Ale aj tak si krásavec. S tým uzlom vyzeráš, ako by si bol kravata.“

Ilustroval MARTIN KELLENBERGER

Ocukrený cukor

F R A N T I Š E K R O J Č E K

Ocukrený cukor, ten musí byť sladký!

Taký obyčajný je naň celkom krátky.

Zbytočne sa naňho čokoláda hrabe.

Naň sú všetky keksy absolútne slabé.

V hanbe sú aj torty, bonbóny a krémy.

Najsladší je cukor cukrom ocukrený!

Stonožka

Topánok má plný byt.

Tak to u nej musí byť.

Nôh má totiž asi sto.

A topánok? Takisto!

Tento príbeh, kamaráti, nás zavedie na Krétu. Je to grécky ostrov, ktorý dnes ponúkajú cestovné kancelárie na krásnu slnečnú dovolenku. V starogréckych bájach sa však práve tam odohral príbeh, ktorý spôsobil, že Daidala a Ikaros poznajú ľudia na celom svete.

Daidalos bol slávny sochár, maliar, stavitel' a vynálezca. Dopustil sa však nepekneho činu a pred hrozbou väzenia ušiel z Atén aj so svojim synom Daidalom na Krétu. Kráľ Minos mu tam poskytol ochranu a šikovne využil jeho staveľské schopnosti. Potreboval miesto, kde by pred očami ľudí ukryl Minotaura, napoly býka, napoly človeka, ktorý sa narodil jeho manželke. Daidalos navrhol kráľovi, že v hlavnom meste Knosse postaví labyrint, z ktorého nikto nikdy nedokáže vyjsť. Kto do neho vojde, nenájde viac cestu späť. V jeho strede, takto pred ľuďmi utajený, môže žiť Minotaurus. Kráľ Minos s návrhom súhlasil a Daidalos skutočne postavil stavbu, ktorú považujeme za div sveta.

Roky plynuli, Daidalos stále pracoval pre kráľa, ktorý ho za to aj štedro odmeňoval. Keď sa však rozhodol Krétu opustiť, kráľ mu to nedovolil. Veď Daidalos jediný vedel, aké tajomstvo skrýva v labyrinte. Kráľ teda nemohol pripustiť, aby ho niekomu vyzradil. Po suchej zemi Daidalos z ostrova ujsť nemohol. More bolo strážené početnými kráľovskými loďami. Jediná voľná cesta bola vo vzduchu. Ak chcel uniknúť, musel letieť ako vták. Daidalos aj tentoraz prejavil svoju nápaditosť a zručnosť. Zostrojil z vtáčích pier

a z vosku krídla pre seba i pre svojho syna. Keď nastal deň odchodu, ešte naposledy pripomenul Ikarovi, že nesmie letieť veľmi nízko nad vodou, aby mu krídla nenavlhli a neotáželi. Nesmie sa vzniesť ani veľmi vysoko, aby horúce lúče slnka neroztopili vosk na jeho krídlach. Potom si pripevnili krídla a vzlietli. Leteli a uskutočnili to, čo sa dovtedy nikomu nepodarilo. Ikaros bol letom nadšený, výška ho opájala a on sa vznášal stále vyššie a vyššie, stále bližšie k žiarivému slnku. A tak sa stalo to, pred čím ho otec varoval. Vosk

na jeho krídlach sa roztopil, Ikaros spadol do mora a zahynul. Nešťastný Daidalos po dlhom lete pristál na Sicílii.

Možno teraz očakávate, kamaráti, že na záver tohoto rozprávania bude reč o neposlušnosti. Nie. Radšej si odpovieme na otázku z nadpisu: Chcete mať Ikarove krídla? A kto by nechcel mať krídla a dokázať to, čo sa ešte nikomu nepodarilo! Vždy budú na svete ľudia, ktorí sa budú pokúšať meniť sny a túžby na skutočnosť. A to je dobre. Je to hodné obdivu, lebo aj oni majú Ikarove krídla.

Neviem ako vám, milí kamaráti, ale mne sa zdá, že klásť si vždy nové otázky a hľadať na ne odpovede je tá najkrajšia hra. Môžete ju hrať celý život, nikdy vás nezunuje. Ak vám v tejto chvíli chýba len zaujímavá otázka, jednu pre vás mám. Napíšte nám, ako by ste starogrécky labyrint pomenovali po slovensky.

Korešpondenčné lístky posielajte na adresu: Slniečko, PO BOX 307, 810 00 Bratislava. Vyžrebovaných pisateľov odmeníme peknými knižkami a všetky zaradíme aj do záverečnej súťaže na konci školského roka o slniečkarský bicykel.

Malovaná pisanka

Aj napriek tomu, že sa
na oblohetriasli od zimy, si
veselo žblnkotala. sa na nej hra-
li, akoby nad nimi svietilo. Jed-
ného dňa kráčal popri starý.
Bol mrzutý, pretože v nebolo
žiadne rozbité, ktoré by bol ra-
sklil. Vtom mu zrak padol na
čo si zamrmľal a rieka sa stala jed-
ným veľkým. Na druhý deň šiel
okolo malý. Keď zazrel ľadové
, prillačil k nemu a pozrel sa
dovnútra. Vzápätí od neho vystra-
šene odskočil. Za sklom sa tlačili

a zúfalo sa snažili nadychnúť.
prišlo ľúbo. Vzal do kamení
a hodil ho do ľadového. Ozvalo
sa rinčanie rozbitého skla. sa
preľakol a pustil sa vnohy. Keď pri-
chádzal domov, uvidel, ako na-
hnevano ukazuje susedke na.
Pozrite, niekto nám rozbil. "Vše-
dy sa v ulici objavil starý. "La-
sklim vám ho, ponikol sa a hned
sa aj pustil do roboty. Keď ju do-
končil, dýchol na sklo. Na sa
objavili krásne.

nieba, stĺpina, haniť, mas

chlapec, mama, sklán, obky,

Princezná na hrášku

Bol raz jeden princ, ktorý sa chcel oženiť, ale za ženu si chcel vziať len naozajstnú princeznú. A tak precestoval celý svet, aby takú princeznú našiel. No všade sa vyskytla voľajáká prekážka. Princezien bolo dosť, nikdy však nemohol naisto vypátrať, či sú naozajstné. Zakaždým sa našlo voľačo, čo podľa princa nebolo celkom v poriadku.

Vrátil sa teda domov veľmi zarmútený, lebo jeho túžba ostala nevyplnená. Jedného večera sa strhla strašná búrka. Hromy a blesky sa len tak sypali z oblohy, dážď sa lial. Bolo to hrozné!

Tu zabúchal voľakto na zámockú bránu a starý kráľ šiel otvoriť.

Pred bránou stála princezná. Panebože, ako tá vyzerala v tom daždi a búrke! Voda jej stekala z vlasov i šiat, spredu jej vtekala priehlavkom do topánok a pätou zasa vytekala.

Ale ona trvala na svojom, že je naozajstná princezná.

Dobre, presvedčíme sa, pomyslela si stará kráľovná, no nič nepovedala. Odišla do spálne, povykładala z postele všetky periny a na samučičký spodok položila zrnko hrášku. Potom vzala dvadsať matracov a postlala ich na ten hrášok a na matrace nastlala ešte dvadsať perín z kajčieho peria.

To bola posteľ pre princeznú, v ktorej mala spať.

Ráno sa jej spýtali, ako sa vyspala. „Ach, veľmi zle!“ vzdychala princezná. Celú noc som skoro oka nezažmúrila. Ktovie, čo som to mala v posteli! Ležala som na čomsi tvrdom, po celom tele mám samé sinky a otlaky. To je strašné!“

Tak sa presvedčili, že je to naozajstná princezná, keď cez dvadsať matracov a dvadsať perín z kajčieho páperia zacítila hrášok. Taká jemná a citlivá môže byť predsa jedine naozajstná princezná.

Princ si ju vzal za ženu, lebo teraz už vedel, že našiel naozajstnú princeznú. Ten dôležitý hrášok sa

dostal do kráľovského múzea, kde ho môžeme dodnes vidieť, ak ho medzitým nik neukradol.

Hľa, aj táto rozprávka bola naozajstná!

V slzách matička sedela

JOZEF PAVLOVIČ

Keď básnik Andrej Sládkovič študoval v Banskej Štiavnici, zalúbil sa tam do jednej dievčiny s očami ako nebo.

Dá sa to povedať ešte kratšie a ešte krajšie.

V krásnej Štiavnici sa Andrej zamiloval do krásnej Maríny. Maríne sa tiež páčil mládenec, ktorý pre ňu skladal veršíky. Iné si však myslela jej matka vdova. Tá svojej dcére vraví: „Dcéra moja, veď on je chudobný ako kostolná myš. Pochádza zo sedemnástich detí, aj budúcnosť má neistú. Zober si ty len pekne krásne pána Geržu. Nie je síce najmladší, ale je zámožný.“

Dcéra napokon urobila tak, ako jej poradila matka. Mladému básnikovi vrátila slovo a vzala si starého, zato však bohatého medovníkára.

Andreja Sládkoviča zaboľelo srdce, ale zato v slzách nese-del. Sadol si za písací stôl a napísal báseň na rozlúčku. Bola taká dlhá, že vyšla ako kniha. Volá sa MARÍNA.

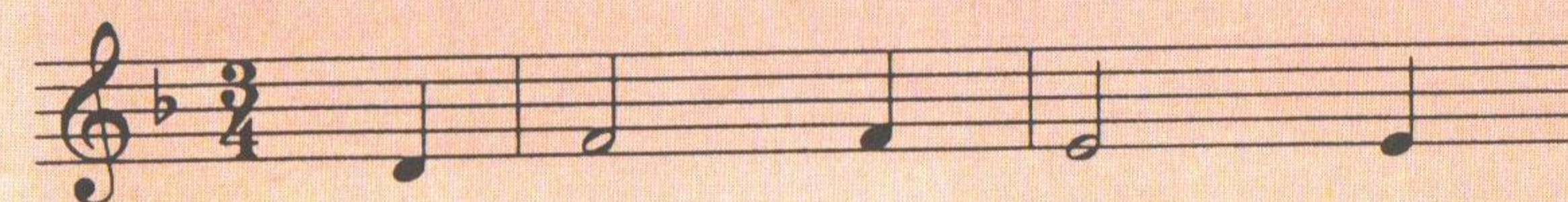
Sládkovič je už dávno pod čiernou zemou, modrooká Marína odišla tiež do modrého neba. No kniha Marína medzi nami zostala. Čítame ju i dnes a sme do nej zalúbení.

Za Marínou nasledovala ďalšia veľká báseň DETVAN, ktorú básnik venoval svojej manželke Tonke. Kým v Maríne sa píše o láske nevernej, v Detvanovi sa hovorí o láske vernej, ktorá nepodľahne ani bohatstvu.

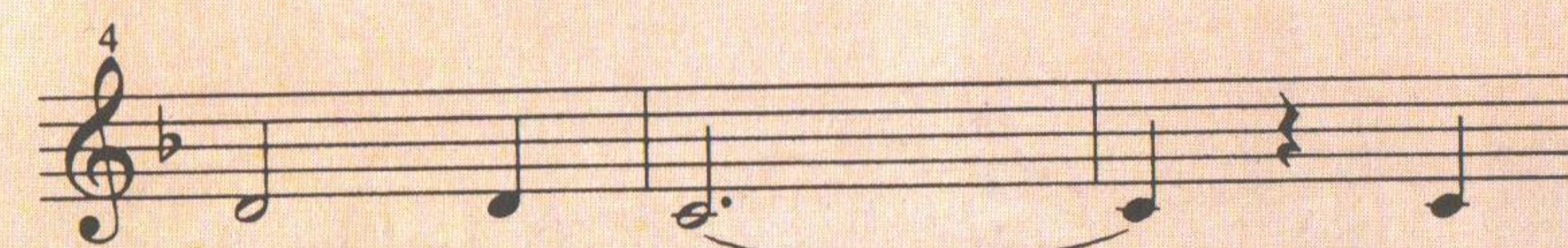
Sládkovič vytvoril rozsiahle básnické skladby. Nie takto postupovali ostatní básnici. Niektorí svoje diela dokonca ani nenazývali básňami, ale spevmi. Mnoho takýchto spevov v krátkom čase zľudovelo. Taká je pesnička Prídi Janík premilený od Viliama Paulinyho-Tótha, Na svite štebocú lastovičky od Karola Kuzmányho, Koníček môj hrdý vraný od Janka Kalinčiaka a tak ďalej, a tak ďalej.

Sládkovič bol básnik iný, zanechal nám iné činy. Ale predsa aj jemu, hoci v slzách nese-del, sa z citlivého básnického oka raz odkotúľalo jedno skvostné, slzami zosené malé veľdielo:

Mierne

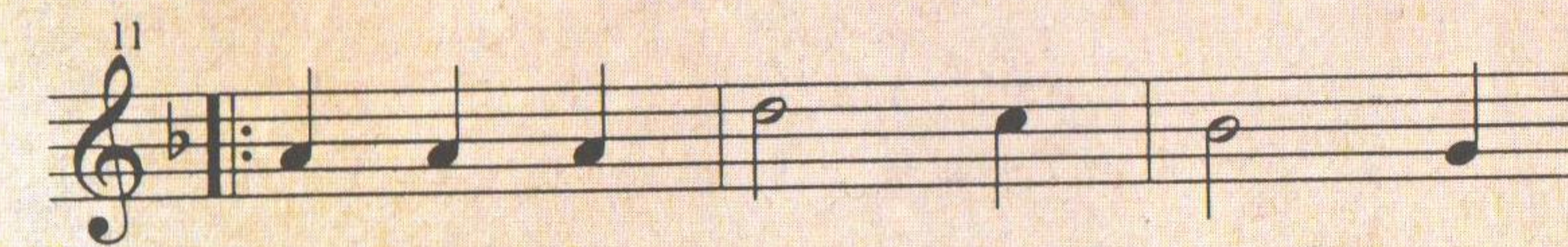
V sl - zách ma - tič - ka

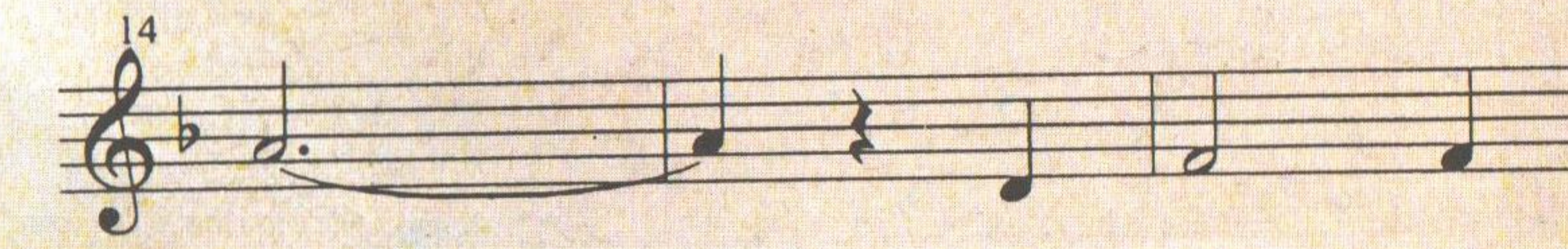
se - de - la čas -

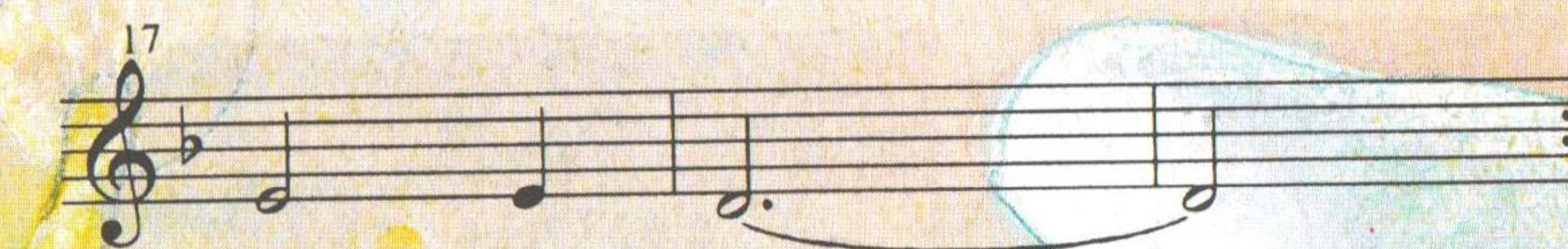
to vzdych - lo sa jej

a ma - lé út - le diev - čat -

ko vra - ví mam -

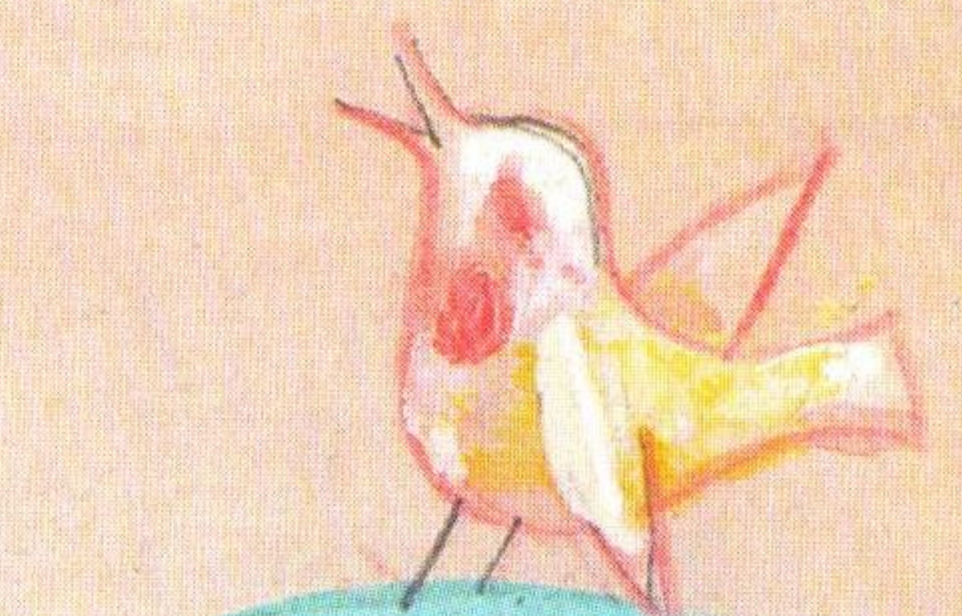
ke svo - jej

„Čo kropíš tými slzami
moje žlté vlasy?

Či vari visia nad nami,
mamička, zlé časy?“

„Otec ti nechce z hrobu vstať,
spod zelenej trávy
a nevie, nevie tvoja mať,
čo svet s tebou spraví.“

Ilustroval
JÁN LENGYEL

POVEŠT ZAKLIATEJ DIEVČINE

Stará povesť rozpráva, že Starhradu, mocného liptovského hradu, sa nepriateľ zmocnil vďaka zrade. Keď sa pán hradu dozvedel, že nedobytné sídlo vydala nepriateľovi jeho vlastná dcéra, navždy sa jej zriekol a preklial ju.

Pán liptovského hradu si dcéru preklial.

Nešťastná dievčina stáročia blúdila horami.

Mládenecovi povedala, čo má urobiť aby jej pomohol.

Mládenec čakal dievčinu, no zjavila sa...

Vyľakany mládenec pred hrozou sviňou utiekol.

Stalo sa, že sa mládenec ocitol v podzemí hradu.

Mámičkému ligotu zlata neodolal a nabral si ho plnú kapsu.

V noci sa dievčina objavila pred jeho chalupou.

Dievčina sa mu zjavila posledný raz.

Keby bol mládenec divú sviňu pobožkal, bol by dievčinu zbavil otcovej kľatby. Takto nešťastná stvora blúdi liptovskými horami a čaká na odvážlivca, ktorý by sa jej nezľakol a pobožkal ju. Kým sa tak nestane, jej duša nenájde pokoj.

*Keď sa rok snehom a zimou začína,
bude dosť chleba aj dobrého vína.
Dážď keď nesie január, neteší sa hospodár.*

▲ Kohút za klobúkom

▲ Kohút je užitočný domáci vták. Kikiríkaním oznamuje, že už je ráno, a udržiava poriadok medzi sliepkami. Je pekný, silný a odvážny. A práve pre tieto vlastnosti si mladenci dávali perá z kohútieho chvosta za klobúk.

V Japonsku vypievali ozdobné kohúty s dlhými chvostovými perami. Taký kohút sa však neprechádza slobodne po dvore, nezvoláva sliepky, keď nájde zrnko. Zničil by si drahocenný chvost. Sedí vysoko na hrade, a keď sa potrebuje prebehnúť, chvost mu podviažu. Načo ho teda chovajú? Je to majiteľova pýcha. Kohúta drží na ruke a jeho drahocenný chvost si omotá okolo krku. Ak je kohút výnimočný, môže získať na výstave cenu. Niektoré kohúty majú chvost dlhý vyše desať metrov. Keď cestujú, chvost musia mať uložený vo zvláštnom kufri. Vypestovať ozdobného kohúta je umenie. Ľudia ho obdivujú. Len neviem, čo si o ňom myslia sliepky!

*Vinšujem vám nový rok, aby ste mali
šťastný krok.
Doma lásku, svornosť a všetkého hojnosť.*

▲ Vlky na konároch

▲ Teraz, keď sú stromy bez listov, skôr objavíme púčiky, z ktorých na jar vypučia listy a kvety. Na strome sú aj púčiky, ktoré sa na jar nerozvíjajú. Spia niekoľko rokov. Čakajú na výnimočnú príležitosť. Keď sa poškodí časť stromu, odpadne konár, napadnú ho škodce, prídu silné mrazy alebo v lete mimoriadne suchá, spiace púčiky sa odrazu zobudia a „zbláznia sa“. Z jedného miesta vyrastie zhluk konárikov ako strapatá metla. Ľudia tieto konáriky volajú vlky. Možno si hovoriť: „Rastú ako divé vlky“.

▲ Ako živý

▲ Chceli by ste mať psíka, ktorý splní každé vaše prianie? Šteká, vrtí chvostom, chodí a na povel si sadne. Ráno poviete: „Zostaň!“ a psík sa nepohne, pokiaľ sa nevrátite zo školy. Nemusíte s ním chodiť von, nemusíte ho ani kŕmiť. Je to psík robot. Má množstvo súčiastok, iba psie srdiečko mu chýba.

▲ Otuzilec v kožuchu

▲ Na Nový rok sa už tradične kúpu otuzilci v rieke. Ak napadal sneh, s potešením sa v ňom vyvávajú. Potom sa oblečú a šup do teplej izby. Pižmoň severský patrí medzi najväčších otuzilcov medzi zvieratami. Je príbuzný byvolom, zubrom aj našim kravám a býkom. Tepla si v tundre okolo severného pólu veľa neužije. Ale nezľakne sa ani snehových búrok, keď teplomer ukazuje mínus 40 °C. Pižmone majú dlhú huňatú srst' a zakrútené ostré rohy. Sú to trpezlivé a pokojné zvieratá, pokiaľ sa k nim nepriblíži svorka hladných vlkov. Vtedy sa dospelé pižmone postavajú do kruhu a v ňom ochraňujú svoje mláďatká. Vlky vidia, že ich čaká hradba zo silných tiel s ostrými rohmi, tak ich opatrne zobďaleč obchádzajú. Lenže aj vlk má hladné mláďatá a sám musí jesť, keď chce prežiť. Raz sa to podarí jedným, raz druhým. Obyčajne padne za obeť chorý alebo slabý pižmoň. Keď sa vlky nasýtia, na chvíľu nastane mier. Mladé pižmone si môžu slobodne pobehať aj mimo ohrady zo živých huňatých tiel.

▲ V žraločej koži

▲ Niektorí majstrovskí plavci plávajú na pretekoch v špeciálnych oblekoch podobných neoprénovým oblekom potápačov. Sú odkukané z prírody – vyrobené podľa žraločej kože. V žraločej koži je plavec rýchlejší.

Žraloky patria medzi drsnokožce. Ich koža je drapľavá ako hrubý pilník. Voľakedy ju používali namiesto šmirgľa na hľadanie dreva. Je hrubá a ostrá, pritom nesmierne citlivá. Čez kožu žralok vníma chuť, teplotu, slanosť, tlak vody a cíti aj ten najmenší pohyb plávajúcich rýb. Žralok má vynikajúci čuch. Keď do bazénu, v ktorom plával pokusný žralok, doliali vodu, v ktorej predtým plávali vystrašené ryby, žralok to hneď ucítil a začal sa správať ako lovec.

Žraločie čeľuste sú postrachom. Zuby sú ostré, uložené voľne v niekoľkých radoch za sebou. Keď žralokovi pri love zopár zubov vypadne, na jeho miesto sa posunie zub zásobný, rovnako ostrý a nebezpečný.

Vtáčiky sa pýtajú:

„Urobili ste pre nás už krmidlá?“

▶ Ak nie, možno vám prídu vhod rady detí z ČIMO klubu zo ZŠ v Zavare:

▶ Prikrmuj, len keď je súvislá snehová pokrývka.

▶ Krmivo priprav na miesto, ktoré je dobre chránené pred nepriazňou počasia.

▶ Rozsyp potravu na väčšiu plochu, aby sa naraz mohlo kŕmiť viac vtáčikov.

▶ Nezabudni krmidlo kontrolovať a čistiť. Zabrániš rozširovaniu vtáčích chorôb.

Táto rozprávka je z čias, keď na ostrove Orange kráľoval dobrodruh Móric Leňovský. Je to príbeh, ktorý sa zachoval v rozprávkach černoškého kmeňa Džus-Džus.

Jedného dňa do prístavu kráľovnej Regíny priplávala plachetnica Finta s plnými košmi sladkých pomarančov z Pomarančových ostrovov.

Bola to obchodná plavba ako každá iná. S tým rozdielom, že tentoraz so vzácnym nákladom loď priviezla aj istého dobrodruha. Volal sa Móric Leňovský. Priezvisko dostal podľa toho, že bol naozaj mimoriadne lenivý. Na loď sa Móric dostal omylom. Naložili ho v koši, v ktorom leňošil.

Pomaranče kráľovnej Regíny ohromne chutili. Preto jej kuchár každé ráno

pripravoval pohár pomarančového džúsu. Rovnako sa stal jej obľúbenou maškrtou aj pomarančový džem.

Čas však plynul a zásoba pomarančov sa rýchle minula. Jedného rána ostala kráľovná bez obľúbeného nápoja.

„Sme na dne,“ priznal kuchár, keď sa ho kráľovná opýtala, prečo jej nepripravil džbán s džúsom.

Rozmarná kráľovná však prikázala, aby sa námorníci okamžite vypravili na Ostrov pomarančov. Po takom krátkom čase sa však nikomu nechcelo vyplávať na rozbúrené more.

Vtedy starý lodný kuchár dostal nápad! Na palube lode Finta bol ten podivný dobrodruh Móric. Bol taký lenivý, že sa mu ani nechcelo ísť na breh.

A tak sa Móric Leňovský, ani sám nevedel ako, stal veliteľom novej zámorskej výpravy. Plachetnica Finta bola opäť na mori. Za jej kormidlom stál dobrodruh Móric.

Orientácia na námornej mape mu veľa nehovorila, a tak si myslel, že Pomarančové ostrovy nájde najľahšie, ak bude stále plávať smerom k zapadajúcemu slnku. Naozaj vyzeralo ako veľký pomaranč.

Po mnohých dňoch blúdenia priplávali k akémusi ostrovu. Posádka sa vydala na prieskumnú cestu džungľou. Móric Leňovský kráčal na čele. Lenilo sa mu však dívať sa pod nohy – a tak zaviedol svojich druhov priamo do pasce!

ŠUCH!

Razom sa všetci ocitli v jame, vykopanej uprostred chodníka! Netrvalo dlho a nad jej okrajom sa objavili tváre čiernych obyvateľov ostrova. Bojovníci kmeňa Džus-Džus vydávali zo seba čudné bojové pokriky:

„Džem-džem-džus... džem, džem už!“

Znamenalo to, že dobrodruhovia z lode Finta sa stali ich zajatcami.

Potom čierni bojovníci dobrodruhov vytiahli z pasce, zaviedli do svojej osady a tam ich priviazali ku kolom.

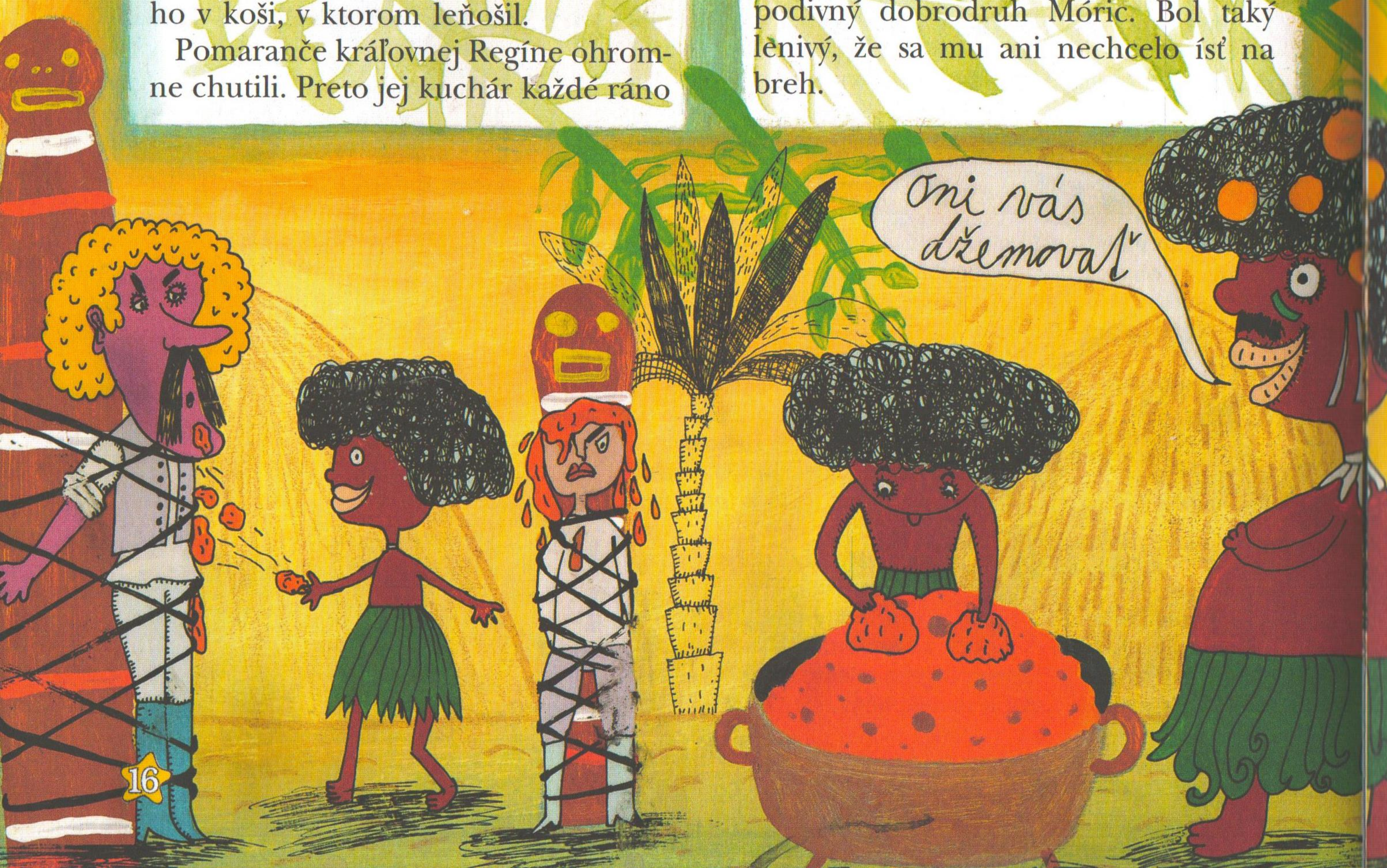
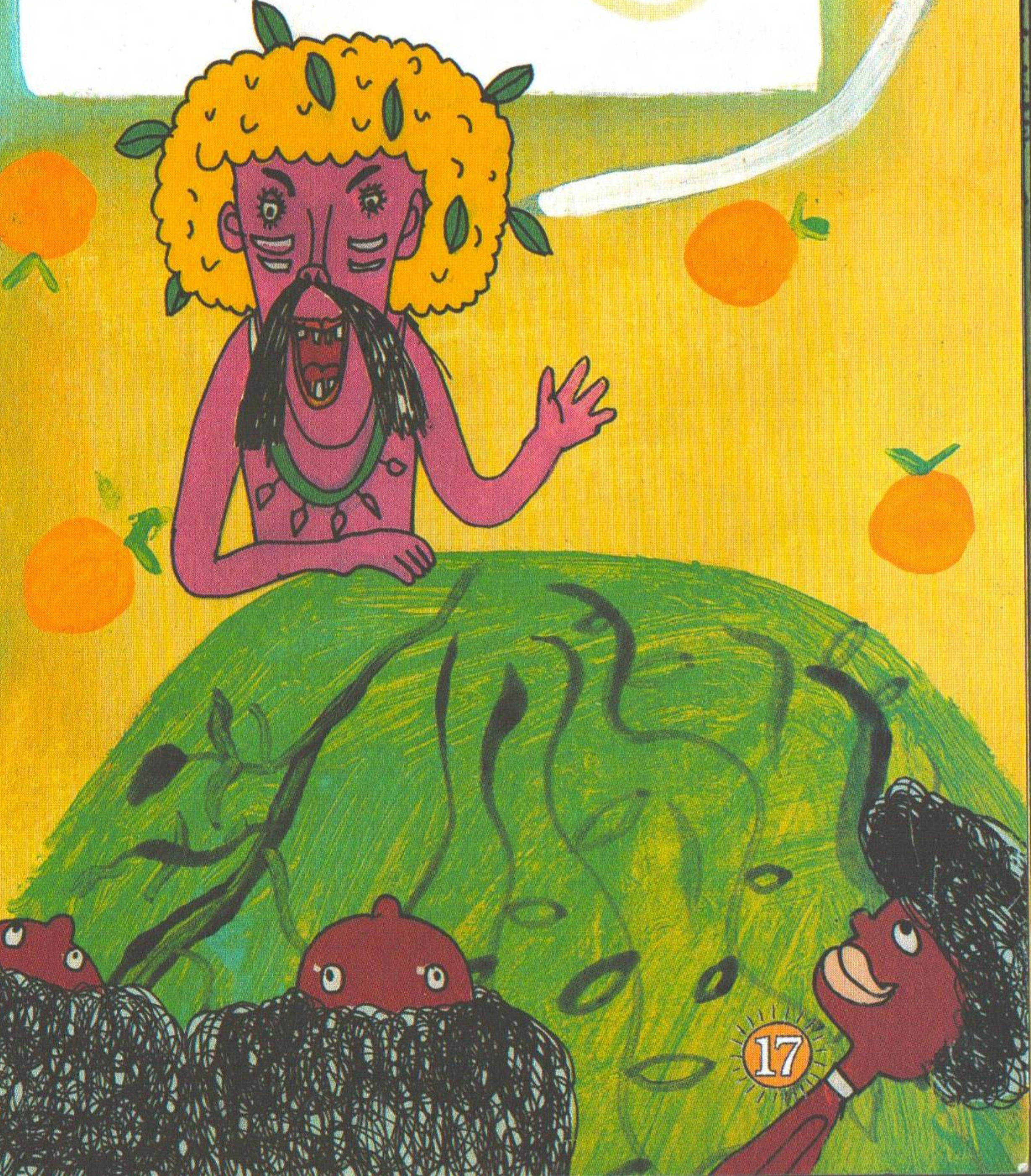
Nakoniec k nim prišiel náčelník kmeňa. Prezrel si zajatých dobrodruhov a povedal im rečou až príliš zrozumiteľnou:

„My, náčelník Džús Veľký, kráľ ostrova Orange, vás teraz vydať našim malým človekom. Oni vás džemovať! Inak nechcú ísť spať. Džus-džus už!“

Móric Leňovský nechápal, čo to znamená „naši malí ľudia“. No keď sa zvečerilo, hneď to pochopil! Spoza chatrčí sa na zajatcov vyrútil huf malých černoškov. Začali okolo nich skákať, vykrikovať a jačať. Po chvíli priniesli kotlík pomarančovej marmelády a natreli ňou svojich zajatcov. Pri tom vyskali, akoby to bolo to najsmiešnejšie, čo sa im podarilo vymyslieť!

Móric Leňovský sa oblizol: pomarančová marmeláda bola naozaj chutná. Vtom sa k zajatcom vrátil náčelník ostrova Orange a povedal:

„Teraz byť váš koniec! Naše deti vás namazať džem-džemom a pustiť na vás jedna veľká džungľová mucha. A on vás bude zjesť! Taký zvyk u našich malých človekov! Oni sa z toho tešia. Džus-džus!“

Dobrodruhovia sa preľakli! Deti naozaj priniesli veľkú prútenú klietku, z ktorej sa ozývalo hrozivé bzučanie.

Móric Leňovský pochopil, že na ostrove Orange majú naozaj čudné zvyky, a tak riekol:

„Ó, náčelník Džús Veľký! Chcem mať posledné želanie: dovoľ mi porozprávať tým malým nezbedníkom rozprávku!“

„Roz-práv-ku? Na našom ostrove nevieme, čo to je. No keď myslíš, že ti to pomôže, ty môžeš pokúsiť!“

Móric Leňovský začal rozprávať.

„Bolo raz jedno dievčatko a volalo sa... Červená... nie... Pomarančová čiapočka!“

Černoškovia sa rozosmiali.

„Namiesto čiapky malo na hlave lupienky veľkého pomaranča... Raz sa pomarančová čiapočka vybrala do lesa... teda do džungle, navštíviť svoju starú mamu! Cestou ju stretla obrovská... džungľová mucha!“

Deti stíchli a s otvorenými ústami počúvali, čo bude ďalej.

Potom Móric Leňovský prerozprával černošským nezbedníkom všetky rozprávky, na ktoré si spomenul. Čochvíľa všetci pokojne spali.

Ráno náčelník Džús Veľký zvolal obyvateľov ostrova Orange a povedal: „Móric Leňovský nás zachránil. Náš

malý človek predtým nikdy nechcel spať!“

Potom náčelník oslobodil všetkých Móricových druhov. Okúpali sa v jazierku, zmyli zo seba pomarančovú marmeládu – a boli voľní! Keď však chceli pokračovať v ceste domov, náčelník povedal Móricovi Leňovskému:

„Keď ty chceš, môžeš ostať na ostrove Orange a byť naším kráľom!“

Móric Leňovský sa prekvapene opýtal:

„A čo budem u vás robiť?“

„Nič. Iba večer porozprávaš našim nezbedníkom rozprávky, aby oni pokojne spali! A my budeme mať od nich pokoj!“

Keď Móric Leňovský počul, že na ostrove Orange bude môcť celý deň vylihovať, nechal sa zvoliť za černoškého kráľa. Svojich druhov odprevadil k lodi a ako dar nového kráľa ostrova Orange poslal kráľovnej Regíne plné koše sladučkých pomarančov.

Keď si po návrate plachetnice Finta vypočula kráľovná Regína príbeh dobrodruha Mórica Leňovského, vzdychla si:

„Ten má šťastie! Taký – „muchyzjedztesima“ – a stane sa kráľom!“

Dobrodruh Móric Leňovský sa naozaj stal kráľom ostrova Orange a po celý život rozprával malým nezbedníkom kmeňa Džus-džus rozprávky na dobrú noc. No na kráľovnú Regínu nezabudol. Každý rok jej posielal loď plnú pomarančov.

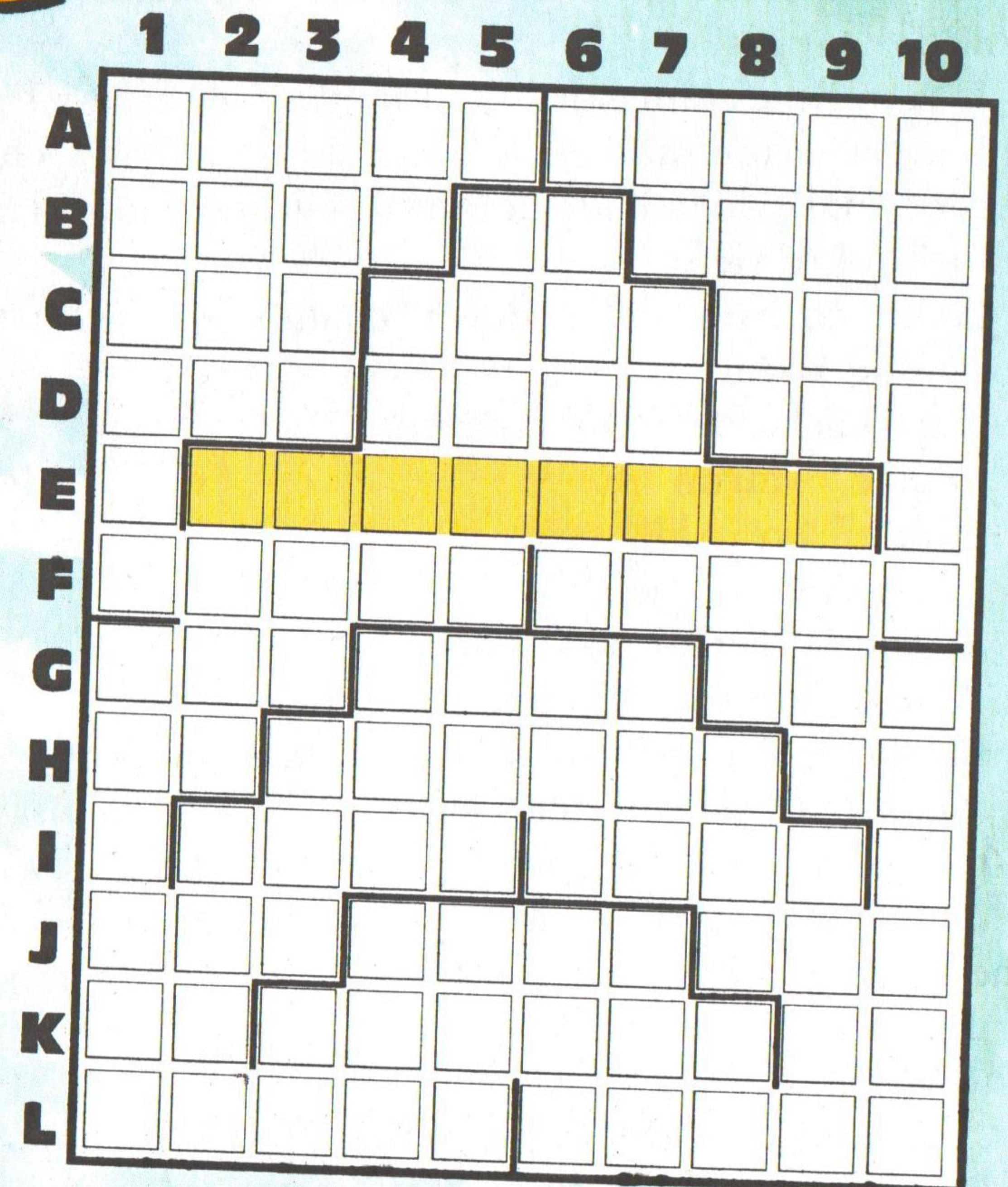
Krížovka Slniečka

Ak ste si pozorne prečítali Olympskú olympiádu a lámete si hlavu nad správnou odpoveďou, pomôžeme vám. Keď si vylúštíte našu krížovku, jej tajnička vám ju spoľahlivo našepká. Odpoveď napíšte na korešpondenčný lístok a pošlite nám ho do 20. januára na adresu: Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava.

VODOROVNE: A. Čistila bielizeň – okno. B. Ludská horná končatina – krajské divadlo – obloha. C. Domáce meno Eduarda – odstraňoval burinu – rozkazovací spôsob slovesa tasiť. D. Katarína a Oľga – les nedotknutý zásahmi človeka – cudzie chlapčenské meno (Lj). H. Nula – **TAJNIČKA** – Ladislav. F. Hlavné mesto Českej republiky – nejako. G. Prehra v šachu – kovalo – strážne domáce zviera. E. Elena a Laco – časť ruky – čínske dievčenské meno (Lo). I. Leopold – lesy – nočný dravý vták – Blažej. J. Obyvateľ Indie – nástroj na kosenie – domáce meno Ivana. K. Vo po česky – opak príslovky smutno – Andrej a Tomáš. L. Poovíjala – sídlo Nitrianskeho kraja.

ZVISLE: 1. Rozkazovací spôsob slovesa prekopat – obilie na mletie (melivo). 2. Domáce meno Rudolfa – minulý čas slovesa brať – hnevanie. 3. Akým spôsobom – mzda – pokolenie – Vladimír a Igor. 4. Popevok – úzky dlhší pás – pohrebná hostina – kapustovitá zelenina. 5. Amália – brvno (kladá) – poumývaj – hmyz podobný včele. 6. Oliver – rozdeľujú – hora – snívanie. 7. Božena a Nora – ligot – osobné zámeno stredného rodu – domáce meno Alexandra. 8. Letenie – tvar slovesa skopať – rozkazovací spôsob slovesa oviť – Oľga a Tamara. 9. Obalenie – osol po česky – príslušník avarského kmeňa (Avar). 10. Narábali s kosou – deň pred nedeľou. POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

P. Štefánik

JÁN BEŇO Skrýša pre medveďa

Ilustroval
PETER CPIN

My máme medveďa! Naozaj. Vlni, keď som bol ešte malý, sme ho mali v dedovej záhrade. A teraz cez zimu je tam zase.

Ja som ho ešte nevidel, lebo medveď tam na jar a v lete nebýva. Príde, až keď je zima. A ja vtedy na chalupu nechodím. Dedo tam ide tiež iba dva-tri razy, ale on o medveďovi dobre vie.

Janko, čo býva nad dedovou chalupou, v lete na mňa posmešne kričal:

„Chachachá, že máte medveďa?!“

„Máme,“ vravím mu.

„Tak mi ho ukáž!“ volal.

„Nemôžem, nie je tu.“

„A kde je, keď si taký múdry?“

„V lese, kde by bol?“ povedal dedo.

„Ja som bol v lese, ale som ho tam nevidel.“

„Jaj, kamarát,“ vraví dedo Jankovi, „les je veľikánsky. Len sa naň pozri!“ Ukázal rukou ponad pole na obrovský les.

Janko stíchol a poobede sme sa išli kúpať na jazero. Keď sme sa vrátili, dedo vytiahol fúrik.

„Pôjdeme na piesok?“ pýtam sa. Tam by som sa s ním dlho viezol.

„Máme inú robotu,“ vraví dedo. „Budeš mi pomáhať.“

Išli sme iba pred chalupu. Babka tam má mrkvu, jahody, mandelinky a všeličo iné. Pomedzi hriadky ide cestička a na nej sú také kôpky. Dedo vraví:

„Burina už vyschla. Treba ju odviezť.“

Nakladal ju do fúrika a ja som mu hrabličkami pomáhal. Potom sme tlačili fúrik dolu záhradou až k plotu. Ten ani nebolo vidieť. Rastú pred ním husté vrby, kríky a všelijaké bodliaky.

„Tu spravíme skrýšu pre medveďa,“ povedal dedo.

Hádzal vidlami burinu na konáre a na tie kríky. Skrýša to zatiaľ nebola. Potom sme ešte tri razy dovezli burinu a už sa to na ňu začalo podobať.

Keď dozreli jablká, bola skrýša už dosť veľká. Dedo však vrazil, že musí byť ešte väčšia. Keby sa medveďovi nepáči-

la, mohol by ísť radšej potom inde, kde mu spravia lepšie bývanie na zimu.

Potom dedo pokosil vysokú prhľavu, ostrihal zlatý dážd i maliny. Otec orezal jablone. A všetko išlo na skrýšu.

„Ty tomu stále neveríš?“ hovorím Jankovi. „Tak sa poď pozrieť! Už si môže priviesť aj malého medveďika.“

Chytil som ho za ruku a ťahal dolu záhradou. Bol s nami aj jeho brat, malý Andrejko. A ten naraz skričí:

„Jašte-vica! Jašte-vica!“

Janko zvriskol a bežal nazad. Už chodí do tretej, a stále sa bojí jašteríc. A tak tú skrýšu zblízka nevidel.

„Nie že tam v zime pôjdeš!“ volal som za ním. „Keď sa bojíš jašterice, medveďa by si neprežil.“

Keď sme išli v jeseni posledný raz z chalupy, opýtal som sa dedka:

„A koľko má ten medveď rokov? O koľko viac ako ja?“

A on – že aby som sa opýtal, o koľko menej. Že veru možno aj o štyri!

Ty brďo! Čo je to za medveďa? Taká mrňa, a my mu robíme obrovskú skrýšu od jari do jesene... Nechcelo sa mi tomu veriť.

Na druhý rok, keď kvitli stromy, som zase išiel na chalupu. Lenže skrýša pri plote už nebola.

„Kto ju zničil? Aha, aké je to tu všetko čierne!“ volal som na dedka.

„Oheň,“ vraví ako keby nič.

„A kto spravil ten oheň?“

„Ja,“ vraví ešte pokojnejšie. „Medveď sa vrátil do lesa, a tak som skrýšu podpálil. Všetko pekne vyhorelo. Hneď to tu vyzerá krajšie.“

„A teraz čo, no čo?!“

„Buď pokojný. Spravíme novú skrýšu vedľa tej starej. Aby sa medveď mal kde vrátiť.“

Mlčal som a pomaly som sa vliekol hore záhradou. Môj dedo si myslí, že všetko vie. A vôbec nemá pravdu.

Skrýša mohla zostať a vedľa nej by sme robili ďalšiu. Mohli sem prísť na zimu aj tri medvede. Alebo aj iné zvieratá z lesa, keď bude sneh a mráz...

Škultétyho rečnovanky

Viete, kto bol August Horislav Škul-téty? Národný buditeľ, kňaz a básnik, ktorý sa stal prvým správcom slovenského gymnázia v Revúcej. Chcel, aby deti čítali len to najlepšie, a preto so svojim priateľom Jonatanom Čipkom vydal Zorničku, jeden z prvých zábavníkov pre deti, a Rečnovanky pre slovenské školy. Zbieral a zapisoval aj slovenské ľudové rozprávky, ktoré spolu s Pavlom Dobšinským vydali pod názvom Slovenské povesti.

A. H. Škul-téty sa narodil vo Veľkom Krtíši. Aby si ho jeho rodáci uctili, vymysleli súťaž Škul-tétyho rečnovanky. Tento rok už po desiaty raz posúdila odborná porota (Peter Valo, Peter Škul-téty a Ľubica Kepštová) literárnu tvorbu mladých autorov v štyroch kategóriách. V Hontiansko-novohradskej knižnici A. H. Škul-tétyho vo Veľkom Krtíši sa stretli nádejní básnici a prozaici od prvých tried základných škôl až po stredoškolákov. Ich najlepšie práce našli svoje miesto v peknom zborníčku, z ktorého vám prinášame tieto ukážky.

Čhavoro

Je malé a neskúsené.
Každý ho odsudzuje.
Prikazuje,
čo by mal
a čo by nemal.
Mama a otec
mu ukazujú
robotu v dome.
Ale ono si hľadá
svoje cestičky
po dvore.

AMÁLIA POMPOVÁ,
7. C, ZŠ Stará Lubovňa

Takéto kvietky pre Slniečko nakreslil
Miško Korbel z Veľkého Krtíša.

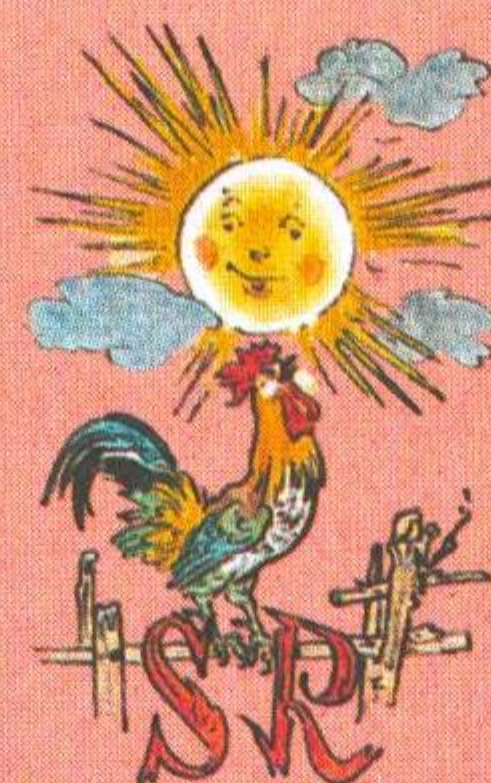
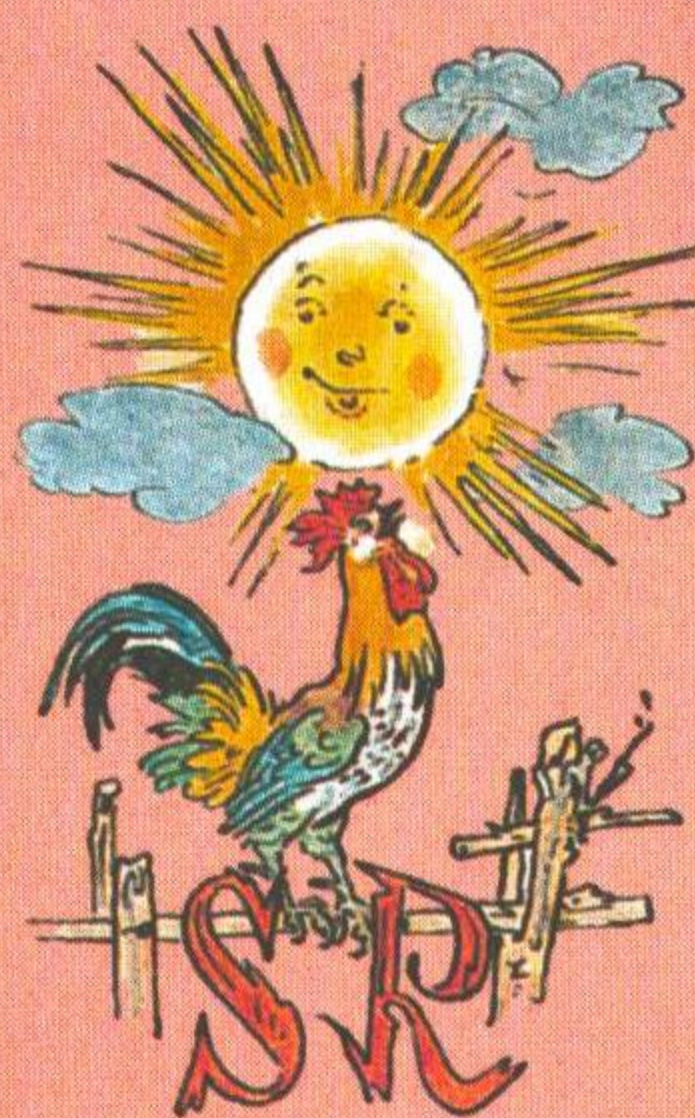
Braček vrabček

Mám malého brata,
ktorý stále ráta,
koľkokrát sa vyspí,
až si bude istý,
že tá škôlka jeho
bude mimo neho.

Ten môj malý braček,
to je taký vrabček,
ktorý stále švitorí a lieta,
vyvádza a hlúposti splieta.
Ešte celé leto pochabiť sa bude,
a na jeseň po paráde bude.

Na jeseň už bude,
školáčisko veľký,
trápiť učiteľky.

ANNA RECHTORÍKOVÁ,
5. A, ZŠ Čebovce

ŠALIANSKY MAŤKO

J. C. HRONSKÉHO

MO MS v Šali v spolupráci s Maticou slovenskou v Martine a Bratislave a časopis Slniečko vyhlasuje 9. ročník súťaže v prednese slovenskej povesti od ľubovoľného autora – Šaliansky Maťko J. C. Hronského.

Súťaže sa môžu zúčastniť žiaci v troch kategóriách:

- I. kategória – žiaci 2.–3. ročníka ZŠ
- II. kategória – žiaci 4.–5. ročníka ZŠ
- III. kategória – žiaci 6.–7. ročníka ZŠ

Každý žiak súťaží s jednou slovenskou povestou v rozsahu do 6 minút, text povesti odovzdá pred súťažou porote.

Základné školské kolá sa uskutočnia do 17. 12. 2001
Okresné kolá sa uskutočnia do 28. 1. 2002
Krajské kolá sa uskutočnia do 11. 2. 2002

Vítazi každej kategórie v základných kolách postupujú do okresného kola, víťazi okresného kola postupujú do krajského kola a víťazi krajského kola z každej kategórie postupujú do celonárodného kola.

Školské, okresné a krajské kolá organizujú a zabezpečujú ZŠ v spolupráci s MO MS, Domami MS, okresnými a krajskými odbormi školstva.

Mená víťazov z každej kategórie v krajskom kole potvrdí krajský odbor školstva s prihláškou do celonárodného kola do 18. 2. 2001 na adresu:

MUDr. SVETOZÁR HIKKEL
MO MS Šaľa, Murgašova ul. č. 44
927 01 Šaľa

Bližšie informácie na horeuvedenej adrese alebo na t. č. 031/771 54 49 po 20. hodine, príp. na t. č. 031/770 64 41–4 do 15.00 hod. alebo 0903/239 919.

Olympská Olympiáda

SLNIEČKO Č. 1

Každého, kto uhádol, že starogrécky boh mora sa volá Poseidon, sme zatočili v osudí, z ktorého sme vyžrebovali týchto šťastlivcov: L. Harmana z Krompách, J. Brezinu z Východnej, D. Ťažárovú z Bratislavy, I. Koštenského z Košíc a V. Bosáka zo Sokoloviec.

SLNIEČKO Č. 2

Ak ste nám napísali, že Prometea oslobodil Herakles, urobili ste dobre. Práve z vás sme vyžrebovali piatich výhercov: D. Murárikovú zo Soblahova, K. Nogu z Varína, M. Horváthovú z Rimavskej Soboty, R. Minárika z Trenčína a P. Hanusa z Veľkého Krtíša.

Doplňovačky Slniečka

SLNIEČKO Č. 1

Knižku Krajina Agord ilustroval Daniel Hevier. Posielame ju správne-mu lúštitelovi Viktorovi Kuriljukovi zo Sniny.

SLNIEČKO Č. 2

Čarovadlo Zvončekového mužička z knihy Daniely Hivešovej-Šilanovej ste si vylúštili celkom hravo. Je to CINAKUK. Šťastie prinieslo Romanke Pauerovej z Detvy, ktorej túto peknú knižku posielame.

Objednávky do zahraničia vybavuje PrNS, a. s., vývoz tlače, Košická 1, 813 80 Bratislava.

Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena jedného výtlačku je 13,50 Sk, ročné predplatné 135 Sk.

Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

Obálku nakreslila Dagmar Hložeková

Slniečk

umelecký mesačník pre žiakov 1.–5. ročníka ZŠ

Vydáva Literárne informačné centrum, Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava.

Adresa redakcie: P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Telefón 02/529 64 567

Šéfredaktor ONDREJ SLIACKY
Zástupkyňa šéfredaktora Ľubica Kepštová
Grafická a výtvarná úprava Viera Fabianová

Tlačí Slovenská Grafia, a. s., Bratislava-Krasňany.
Rozširuje firma ARES, spol. s r. o., Banšelova 4, 821 04 Bratislava, t. č. 02/43 41 46 65 a MEDIAPRINT-KAPA PRESSE-ROSSO, a. s., Bratislava.

Poviem ti...

O PEKNEJ KNIŽKE...

Už v platom vydaní vydali Mladé letá
obľúbené

**SLOVENSKÉ ROZPRÁVKY, HÁDANKY
A REČŇOVANKY.**

Je to knižka, ktorá ťa očarí rozprávkami,
hádankami, riekankami a pesničkami,
ale i prekrásnymi obrázkami.

Ich autorom je slávny maliar
Jaroslav Vodrážka. Keď vylúštiš našu
doplňovačku, dozvieš sa, ktorý
detský časopis Jaroslav Vodrážka dlhé roky
ilustroval. Možno budeš jedným z troch,
ktorým žreb prisúdi mať túto peknú
a múdru knižku vo svojej knižnici.

DOPLŇOVAČKA

				1			
2							
				3			
				4			
				5			
				6			
				7			
8							

1. Vzácnjšia než zlato
2. Putoval k sincu
3. Zlatá a otvorená...
4. Vyvaľoval buky
5. Vyľakal kozu odratú
6. Rozprávkový mesiac január
7. Zjedol starú mamu
8. Krstné meno rozprávkara Dobšinského

